

«відсотковий показник жінок-чоловіків залежить від конкретного виду злочинної поведінки» [5, с. 117]. Наприклад, частка засуджених жінок серед всіх осіб, засуджених за вчинення привласнень, розтрат або заволодінь чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, відповідальність за які передбачено у ст. 191 КК, тримається на досить високому рівні. У 2017 р. вона становила 33,7 %, у 2018 р. – 39,1 %, у 2019 р. – 46,5 %, у 2020 р. – 46,4 % та у 2021 р. – 49,8 %.

Д. Ю. Слюсар пояснює це тим, що «розкрадання відбуваються жінками не стільки через легкодоступність матеріальних цінностей, скільки через неможливість заробити достатню кількість грошей для придбання різних благ. У складних економічних умовах сучасного суспільства саме жінка стає «годувальником» сім'ї, що, звичайно ж, накладає на неї додаткові психічні та фізичні навантаження, які часто ведуть до нервового зриву» [6, с. 108].

Водночас, за останні п'ять років, найбільшу частку жінок засуджено за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України – 58,8 %. При чому в жодній з інших груп кримінальних правопорушень сукупно, кількість засуджених жінок не переважає кількості чоловіків. Треба лише відмітити, що така перевага жінок відбувається в основному внаслідок вчинення ними злочину, передбаченого ст. 110 КК «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України», оскільки серед 649 осіб, засуджених за вчинення цього злочину, за період 2017–2021 рр., було 433 жінки (66,7 %). Тенденції до вищезазначеної переваги почалися з 2018 р., коли частка жінок становила 71 % і продовжилась у 2019 р. (72 % жінок) та у 2020 р. (72 % жінок). Дещо знизилась частка жінок у 2021 р. – 63,4 %. Дослідження судових вироків за вищезазначеною статтею КК свідчить, що це тимчасове явище, оскільки в основному засудженими є жінки – працівниці навчальних закладів на території Донецької та Луганської областей, які у травні 2014 р., беручи участь у роботі «виборчих комісій», забезпечували проведення псевдореферендуму про «незалежність» цих регіонів від України.

1. Чаплик М. М. Тенденції жіночої злочинності в Україні. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Серія : Соціологія. 2012. Т. 201. Вип. 189. С. 114–118.

2. Гаргат-Українчук О. М. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2014. Вип. 25. С. 189–191.

3. Статистичні звіти «Про склад засуджених» за 2017–2021 рр., підготовлені Державною судовою адміністрацією України URL : https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

4. Чаплик М. М. Тенденції жіночої злочинності в Україні. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Серія : Соціологія. 2012. Т. 201. Вип. 189. С. 114–118.

5. Кисельов І. О., Людвік В. Д. Кримінологічна характеристика особи злочинця-рецидивіста. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1 (65). С. 374–382.

6. Слюсар Д. Ю. Поняття, сутність та особливості жіночої злочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Серія : Право. Вип. 55. Т. 2. С. 107–109.

Світлана ШАЛГУНОВА

професор кафедри,
кандидат юридичних наук, доцент

Гліб БАРАБАШ

викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ

Забезпечення правоохоронної діяльності відбувається за різними напрямками і за допомогою різноманітних форм та методів. Забезпечення є процесом, що дозволяє, наприклад, подати живлення електроструму на певну ділянку. Якщо ж говорити про кримінологічне забезпечення правоохоронної діяльності, то мова повинна йти про

інформаційне забезпечення, насамперед, цієї діяльності. Інформаційне забезпечення – поняття, що використовується в різних сферах наукових знань і в кримінології зокрема. При цьому значення його в правоохоронній діяльності останніми роками постійно зростає і набуває нового забарвлення на фоні появи нових форм фіксації та збереження інформації. Будь-яка соціально корисна та свідомо організована діяльність у суспільстві потребує ефективного та раціонального інформаційного забезпечення.

Як і будь-який напрям діяльності, інформаційне забезпечення, як один із аспектів управлінської діяльності, використовується для аналізу оперативно-службової діяльності правоохоронних органів і органів внутрішніх справ, до яких належить поліція зокрема. Інформаційне забезпечення має велике значення під час здійснення службової діяльності, під час досудового розслідування кримінальних проступків та злочинів, під час організації та здійснення профілактичної діяльності, під час здійснення обліків в органах поліції та інших органах внутрішніх справ. Великі обсяги інформації, що підлягають обробці в органах поліції, стосуються різнопланових завдань, що поставлені перед ними. Відповідно, що методики дослідження питань інформаційного забезпечення діяльності органів поліції в цілому та конкретних її підрозділів потребують постійного вивчення та удосконалення на різних рівнях.

Інформація відповідно до чинного законодавства – це будь-які відомості та/або дані, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді (ст. 1 Закону України «Про інформацію») [1, с. 8]. Тому ми вважаємо, що інформація, яка потрапляє і використовується в діяльності правоохоронних органів, має особливо важливе значення. Це не лише інформація про вчинені правопорушення, а й інші великі абсолютно різнопланові масиви інформації, що використовуються для забезпечення роботи правоохоронних органів і органів поліції зокрема. Ця інформація, яка має не лише суто правоохоронне наповнення, а й інша. Тож для того щоб будь-який підрозділ органу поліції ефективно працював, недостатньо забезпечити його оперативно-службовою інформацією, а й необхідно матеріально-технічно забезпечити його діяльність, надати відповідну інформацію про кількість і якість. Для цього, відповідно, необхідно мати достатню кількість інформації про необхідність ресурсів для виконання основних завдань, що покладаються на органи поліції (проведення профілактичних заходів, проведення слідчих чи розшукових дій, здійснення експертиз тощо), і наявність та кількість засобів, що можуть бути використані під час затримання злочинця, припинення злочину тощо.

Зважаючи на різні рівні вивчення інформації, що має обіг в органах поліції та в інших структурах правоохоронної діяльності, складність узагальнення та вивчення інформації, що необхідна для ефективної організації та здійснення попередження насильницьких злочинів, – утворюють її прагматичний рівень дослідження. Хоча цей рівень вивчення інформації і є таким, що найменше піддається систематизації та формалізуванню, але він одночасно є і найбільш складним та корисним для подальшого аналізу та синтезу. Практична цінність такого аналізу інформації саме під час попередження насильницьких злочинів проти особи беззаперечна, особливо у сфері правоохоронної діяльності, з погляду подальшого використання такої інформації у сфері профілактичної та попереджувальної діяльності органів поліції в цілому та окремих її підрозділів (ювенальної превенції, дільничних офіцерів поліції, кримінальної поліції тощо).

Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності в органах поліції на рівні відділень та відділів поліції являє собою, насамперед, надання керівникам цих підрозділів та їх структурних частин інформації, що має значення під час виконання оперативно-службових завдань та на якій ґрунтується діяльність поліції в цілому по забезпеченню особистої безпеки окремих громадян і населення загалом. Це інформації про кількість виявлених правопорушень загалом та проти особи зокрема, кількість осіб, які їх вчинили, про різні види злочинів проти особи та особливості їх вчинення на території адміністративної одиниці, яка обслуговується відділенням (відділом) поліції, про кількість населення та співвідношення його до криміналітету або нестійкого елемента тощо. Головними вимогами до інформації, що використовується у сфері правоохоронної діяльності, повинні бути її своєчасність отримання або надання, достовірність, повнота та об'єктивність. Під час ухвалення управлінських рішень такі вимоги до інформації забезпечать ефективність та обґрунтованість рішень, а відповідно, і їх результативність.

Отже, можна узагальнити, що інформаційне забезпечення у сфері правоохоронної діяльності в організації діяльності щодо попередження насильницьких злочинів проти особи є інформаційним процесом, який вивчає інформацію та процеси її виникнення і

формування у сфері правоохорони, що являє собою діяльність та певні маніпуляції з цією інформацією: її отримання, фіксація, аналіз, переробка, збереження, подальше використання та створення умов для ефективного використання, що забезпечить дієве функціонування самої системи правоохорони у забезпеченні особистої безпеки та правоохоронної діяльності в цілому.

На нашу думку, необхідно виокремити складові елементи інформаційного забезпечення правоохоронної діяльності за цим напрямом роботи, що є важливими його складовими і принципово впливають на цей вид діяльності. До них ми відносимо такі: інформаційні запити або потреби, що виникають в правоохоронній діяльності і вимагають інформаційного забезпечення; джерела інформації; носії інформації, на яких вона зафіксована; засоби обробки інформації; засоби фіксації та збереження інформації; засоби передачі інформації; коло фахівців, які працюють з інформацією і забезпечують всі зазначені форми її обігу, аналізу та збереження. Вся ця інформація, відповідно, повинна стосуватися питань забезпечення особистої безпеки людини і громадянина та убезпечення особи від таких насильницьких злочинів, як умисні вбивства, умисне заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, статеві злочини, злочини проти волі та особистої безпеки особи. Це самий небезпечний масив злочинів, що має найбільш шкідливі, летальні або незворотні процеси для анатомічної цілісності органів і тканин людини.

Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності нас цікавить з погляду забезпечення попередження злочинів проти особи, пов'язаних з проявами насильства та жорстокості.

Отже, інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності органів поліції, на які покладається основний тягар в цій сфері, становить комплекс елементів (або напрямів), що забезпечує ефективність роботи. По-перше – це діяльність (або процес) визначення інформаційних запитів (потреб) конкретного підрозділу (підрозділів) органів поліції щодо видів інформації та її кількості. Звичайно, що ця діяльність повинна бути заснована на принципах законності і забезпечувати дотримання вимог чинного законодавства у сфері інформаційного обігу, не порушувати права та свободи особи і громадянина, стосовно якого така інформація збирається і в подальшому оприлюднюється під час здійснення правоохоронної діяльності. Оприлюднення мається на увазі не в широкому сенсі, а в разі здійснення оперативно-службової діяльності органів поліції та конкретних працівників, які мають до неї доступ або працюють з цією інформацією, проводить розшукові або слідчі дії тощо. Такими особами є не лише та особи, які вчиняють злочин проти іншої особи, а й жертви насильницького злочину. Зважаючи на те, що насильницькі злочини часто пов'язані із сексуальним насильством, то виникає питання не розголошення відомостей інтимного характеру, або таких, які потерпіла особа бажає зберегти в таємниці, або інформація про неповнолітню жертву злочину тощо. Види інформації, яка може бути потрібна для цього, можна визначити як кримінально-правова, кримінологічна, криміналістична, оперативно-розшукова та інша, що може бути необхідна в попереджувальній діяльності підрозділу або органі поліції. По-друге, інформаційне забезпечення являє собою і сукупність певних джерел інформації, її масивів, засобів переробки зазначеної інформації та певної методики (методичних прийомів) роботи з такою інформацією. Це технічний бік роботи з такою інформацією. По-третє, а це уже науковий погляд на інформаційно-технічне забезпечення розглядуваної інформації, – вона укладається в межі розділу теорії інформації, яким досліджується функціональне використання кримінологічної інформації про насильницьку злочинність та злочини проти особистої безпеки особи, та його закономірності, які мають значення для попереджувальної діяльності правоохоронних органів, і передусім, органів поліції, для яких запобігання злочинності всіх видів і насильницької зокрема є одним із напрямів діяльності.

1. Робота з інформацією з обмеженим доступом для здобувачів вищої освіти юридичного факультету, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»: зб. нормативно-правових актів; за заг. ред. Шалгунової С. А. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 192 с.